

Ettevõtlusõppe baasmoodul

Neljanda taseme kutseõppe sh kutsekeskharidusõppe

Kutsehariduse moodulite töögrupp

Tallinn 2017

ETTEVÕTLUSÕPPE
PROGRAMM

Ettevõtlusõppe baasmoodul on mõeldud kasutamiseks valikõpingute moodulina neljanda taseme kutseõppe sh kutsekeskharidusõppe õppekavades, laiendades ja täiendades põhiõpingute moodulis „Karjääri planeerimine ja ettevõtluse alused“ omandatud esmaseid ettevõtlusalaseid kutseoskusi.

Materjal on valminud Euroopa Sotsiaalfondi poolt rahastatava programmi

„Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel“

1. tegevussuuna raames ja selle väljatöötamisel on osalenud järgmised kutsehariduse moodulite töögrupi liikmed: Katrin Kivisild, Tiina Aidnik, Elen Raudsepp, Sirje Rekkor, Krista Loogma, Eneken Titov, Mari Tikerpuu, Jane Mägi

Ettevõtlusõppe moodul

Neljanda taseme kutseõppekavades

Mooduli eesmärk: õpetusega taotletakse, et õpilane on omandanud pädevuse (teadmised, oskused, hoiakud), mis võimaldab tal olla ettevõtlik töötaja ja luua iseendale töökoht

Mooduli maht: 6 EKAP

Mooduli õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid
1. mõistab äri võimalusi lähtudes iseenda eeldustest ja oskustest ning keskkonna toetavatest ja piiravatest teguritest	1.1. kirjeldab enda võimalusi tegutsemiseks ettevõtjana või ettevõtliku töötajana, lähtudes õpitava eriala ettevõtluskeskkonnast
	1.2. selgitab juhendi alusel ettevõtte toimimist olemasolevas ettevõtluskeskkonnas
	1.3. arutleb meeskonnas kavandatud äriidee teostatavuse üle
2. kavandab turundustegevused äriidees kirjeldatud tootele, tarbijale ja turutingimustele	2.1. kirjeldab meeskonnatööna sihtrühmi ja turgu lähtuvalt tootest
	2.2. kirjeldab meeskonnatööna valitud turundustegevusi lähtuvalt sihtrühmast, turust ja tootest
3. mõistab ettevõtte eelarvestamise, finantseerimise ja majandusarvestuse põhimõtteid lähtudes õigusaktidest ja heast tavast	3.1. koostab juhendi alusel meeskonnatööna ettevõtte investeeringute ja tegevuskulude eelarve ning müügiprognoosi
	3.2. selgitab meeskonnatööna ettevõtte finantseerimisvõimalusi
	3.3. selgitab juhendi alusel majandusarvestuse põhimõtteid lähtudes õigusaktides sätestatud nõuetest ja heast tavast
4. kavandab ettevõtluse õpitavas valdkonnas lähtudes äriideest ja ettevõtluskeskkonnast	4.1. koostab ärimudeli meeskonnatööna lähtudes valitud strateegiast
	4.2. kirjeldab asutamisprotsessi vastavalt valitud ettevõtlusvormile
	4.3. hindab meeskonnatööna juhendamisel ettevõtte tasuvust lähtuvalt ärimudelitest

Mooduli rakenduskava

Ettevõtlusõppe baasmoodul / Neljanda taseme kutseõpe					Maht: 6 EKAP
Mooduli eesmärk:		Õpetusega taotletakse, et õpilane on omandanud pädevuse (teadmised, oskused, hoiakud), mis võimaldab tal olla ettevõtlik töötaja ja luua iseendale töökoht			
Ettevõtluskeskkond	Õpiväljund 1	Hindamiskriteeriumid	Teadmised	Oskused	Hoiakud
	<p>mõistab ärivõimalusi lähtudes iseenda eeldustest ja oskustest ning keskkonna toetavatest ja piiravatest teguritest</p> <p>1,2 EKAP</p>	<p>HK 1.1. kirjeldab enda võimalusi tegutsemiseks ettevõtjana või ettevõtliku töötajana lähtudes õpitava eriala ettevõtluskeskkonnast</p> <p>HK 1.2. selgitab juhendi alusel ettevõtte toimimist olemasolevas ettevõtluskeskkonnas</p> <p>HK 1.3. arutleb meeskonnas kavandatud äriidee teostatavuse üle</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ettevõtlus – Ettevõtte toimimine – Ettevõtluskeskkond – Kultuuridevahelised erinevused – Ettevõtjana tegutsemine 	<ul style="list-style-type: none"> – Enda võimaluste ja riskide hindamine – Analüüsioskus – Planeerimisoskus – Suhtlemis- ja koostööoskus – Äriidee kavandamine – Meeskonnatöö 	<ul style="list-style-type: none"> – Positiivne hoiak ettevõtluse suhtes – Loovus – Motivatsioon (meeskonnatöös) – Algatusvõime (meeskonnatöös) – Kultuuriteadlikkus – Keskkonnateadlikkus – Emotsioonide juhtimine (meeskonnatöös)
			Õppemeetodid	Hindamisülesanded	Teemad
			<ul style="list-style-type: none"> ➤ Praktiline meeskonnatöö: struktureeritud aruande (foto-, video-vm) koostamine lähtuvalt juhisest ➤ Kohtumine ettevõtjaga (rühmatöö) ➤ Õppekäik ettevõttesse ➤ Töövarjuna ettevõttes ➤ Intervjuu ettevõtjaga (rühmatöö) ➤ Lood (sh videod) ettevõtetest ja ettevõtjatest ➤ Mõistekaart rühmatööna ➤ Ajurünnak ➤ Videolugu (video-, fotorepor-taaz ettevõttest rühmatööna) ➤ Äriidee koostamine ja esitlemine rühmatööna ➤ Analüüsimeetodid (SWOT, PESTLE, juhtumianalüüs) 	<p>1) Struktureeritud aruanne meeskonnatööna teemal: <u>Mina, minu eriala ja ettevõtlus 5 aasta pärast.</u> (vorm, meedium vaba), Meeskonnatöö analüüs ja hinnang</p> <p>2) Struktureeritud aruande (nt poster) <u>esitlus</u> meeskonnatööna</p> <p>3) <u>Äriidee koostamine</u> meeskonnatööna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ettevõtte ○ Ettevõtlus ○ Ettevõtja ○ Ettevõtlikkus ○ Ettevõtluskeskkond ○ Kultuuridevaheliste erinevuste mõju ettevõttele ○ Äriidee ○ Meeskonnatöö

	Õpiväljund 2	Hindamiskriteeriumid	Teadmised	Oskused	Hoiakud
Turg ja turundus	kavandab turundustegevused äriidees kirjeldatud tootele, tarbijale ja turutingimustele 1,8 EKAP	HK 2.1. kirjeldab meeskonnatööna sihtrühmi ja turgu lähtuvalt tootest HK 2.2. kirjeldab meeskonnatööna valitud turundustegevusi lähtuvalt sihtrühmast, turust ja tootest	<ul style="list-style-type: none"> - Nõudlus, pakkumine ja turu tasakaal - Konkurents - Turunduseesmärgid ja -tegevused 	<ul style="list-style-type: none"> - Toote, tarbija ja turu terviklik kirjeldamine - Turundustegevuste valik - Analüüsioskus - Probleemilahendusoskus - Planeerimisoskus 	<ul style="list-style-type: none"> - Loovus - Eetilisus (sihtrühma analüüsi juhend)
			Õppemeetodid <ul style="list-style-type: none"> ➤ Mõistekaart rühmatööna: toote kirjeldus ➤ Praktiline meeskonnatöö juhendi alusel: Sihtrühma analüüsimine ➤ Praktiline meeskonnatöö juhendi alusel (meedium vaba): turundustegevuste plaan 	Hindamisülesanded 4) Struktureeritud kirjalik töö juhendi alusel ja selle esitlus rühmatööna: Sihtrühmade kirjeldus ja turundustegevuste plaan (ühiks aastaks)	Teemad <ul style="list-style-type: none"> ○ Nõudlus, pakkumine ja turu tasakaal ○ Konkurents ○ Turunduseesmärgid ○ Turundusmeetmestik ○ Turuanalüüs
Finantsid	mõistab ettevõtte eelarvestamise, finantseerimise ja majandusarvestuse põhimõtteid lähtudes õigusaktidest ja heast tavast 1,8 EKAP	HK 3.1. koostab juhendi alusel meeskonnatööna ettevõtte investeringute ja tegevuskulude eelarve ning müügiprognoosi HK 3.2. selgitab meeskonnatööna ettevõtte finantseerimisvõimalusi HK 3.3. selgitab juhendi alusel majandusarvestuse põhimõtteid lähtudes õigusaktides sätestatud nõuetest ja heast tavast	<ul style="list-style-type: none"> - Tulude ja kulude ringkäik - Ressursid - Ettevõtte tulud ja kulud - Majandusarvestuse alused: bilanss, kasumiaruanne, rahavood - Ärimudeli tulud ja kulud 	<ul style="list-style-type: none"> - Eelarvete koostamine - Müügiprognoos - Kasumiplaan - Bilansiproagnoos - Asjakohaste õigusaktide kasutamine - Raamatupidamise hea tava järgimine 	<ul style="list-style-type: none"> - Süsteemmõtlemine - Eetilisus
			Õppemeetodid <ul style="list-style-type: none"> ➤ Praktilised näidisülesanded (juhtumid) meeskonnatööna ➤ Praktiline meeskonnatöö juhendi alusel (meedium vaba): ettevõtte investeringute ja tegevuskulude eelarve, müügiprognoos, kasumiplaan ja bilanss ➤ Mõistekaart: ettevõtte finantseerimisvõimalused 	Hindamisülesanded 5) Kompleksülesanne meeskonnatööna: investeringute eelarve ja katteallikad, rahavood, müügiprognoos, kasumiplaan, bilansiproagnoos	Teemad <ul style="list-style-type: none"> ○ Majanduskeskkond ○ Tulude ja kulude ringkäik ○ Ressursid ○ Ettevõtte tulud ja kulud ○ Majandusarvestuse põhialused (eelarved, kasumiaruanne, bilanss) ○ Äriseadus, raamatupidamise seadus, võlaõigusseadus ○ Ärimudeli finantsosa: tulud ja kulud

Ettevõtluse alustamine	Õpiväljund 4	Hindamiskriteeriumid	Teadmised	Oskused	Hoiakud
	kavandab ettevõtluse õpitavas valdkonnas lähtudes äriideest ja ettevõtluskeskkonnast	HK 4.1. koostab ärimudeli meeskonnatööna lähtudes valitud strateegiast HK 4.2. kirjeldab asutamistsprotsessi vastavalt valitud ettevõtlusvormile	<ul style="list-style-type: none"> – Ärimudel – Ettevõtlusvormid – Ettevõtte asutamine 	<ul style="list-style-type: none"> – Ärimudeli koostamine – Tasuvuse hindamine – Planeerimisoskus – Suhtlemisoskus – Koostööoskus 	<ul style="list-style-type: none"> – Algatusvõime – Motivatsioon – Arenguuskumus – Meisterlikkus – Süsteemsus – Eetilisus (meetodites)
	1,2 EKAP	HK 4.3. hindab meeskonnatööna juhendamisel ettevõtte tasuvust lähtuvalt ärimudelist	Õppemeetodid <ul style="list-style-type: none"> ➤ Praktiline meeskonnatöö juhendi alusel (meedium vaba): ärimudeli koostamine ➤ Praktiline meeskonnatöö juhendi alusel: protsessikirjeldus või –mudel ettevõtte asutamisest ➤ Juhtumianalüüs juhendi alusel meeskonnatööna: ärimudeli tasuvuse hindamine 	Hindamisülesanded <p>6) Kompleksülesanne meeskonnatööna: ärimudel, protsessikirjeldus ettevõtte asutamisest ja tasuvusanalüüs</p> <p>7) Esitlus meeskonnatööna: ärimudel ja ettevõtte tasuvus</p>	Teemad <ul style="list-style-type: none"> ○ Ärimudelid ○ Ettevõtlusvormid ○ Ettevõtte asutamine ○ Ettevõtte tasuvus
Iseseisev töö	Mooduli õppemahu jaotus kontakttundide ja iseseisva töö tundide vahel sõltub õppekava rakendamisel kasutatavast õppevormist.				
Mooduli kokkuvõttev hindamine	Mooduli õpiväljundite saavutatust hinnatakse mitmeeristavalt, põhimõttel arvestatud/ mitte arvestatud. Õppija on omandanud mooduli õpiväljundid hindamiskriteeriumitega määratud tasemel ja hindamisel on tulemuseks arvestatud (A), kui õpilane on sooritanud kõik hindamisülesanded sh iseseisva töö nõuetekohaselt ja tähtaegselt.				
Õppevara	Randma, T., Raiend, E., Rohelaan, R. jt (2007) <i>Ettevõtluse alused</i> . SA Innove http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Ettevõtlusõpe/Ettevõtluse%20alused%20õpilasele.pdf Sirkel, R., Uiboleht, K., Teder, J. jt (2008) <i>Ideest eduka ettevõtteeni</i> . SA Innove http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Ettevõtlusõpe/Ideest%20eduka%20ettevõtteeni.pdf <i>Töötamise tulevikutrendid</i> http://oska.kutsekoda.ee/tootamise-tulevikutrendid/tootamise-tulevikutrendid-2016/ Jaansoo, A. (2012) <i>Turunduse alused. I: baasteooria, juhtumikirjelduste ja ülesannete kogu</i> . SA Innove http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Õppe-%20ja%20juhendamismaterjalid/Turundus%20I.pdf Vodja, E., Zirnask, V., Suitsu, P. jt (2014) <i>Majandusõpik gümnaasiumile</i> . Junior Achievement Eesti SA Eamets, R jt (2012) <i>Ettevõtlikkusest ettevõtluseni</i> , SA Teadlik Valik				

TÜ, TTÜ, EEK Mainor (2014) **Ettevõtlikkusest ettevõtlikkuseni töövihik**
<https://koolielu.ee/waramu/view/1-00fc8369-4a5b-4fd8-9271-da0d872060c9>

Mägi, J. **Ettevõtluse ja äriplaani koostamise alused** (2011)
http://www.e-ope.ee/download/euni_repository/file/2168/Ettevõtlus_2011%20-tekst.pdf

Teder, J., Varendi, M. (2008) **Mis toimub ettevõttes? Ettevõtte hindamine ja arendamine**. HTM, SA Innove

Suppi, K. (2013) **Ettevõtlusõpik- käsiraamat**. Atlex,

Kärsna, O. (2009) **Pisiettevõtja käsiraamat**, Kirjastus Ilo

Zeiger, P. (2013). **Vajalikke teadmisi ettevõtlusest**. E-õpik. TLÜ <http://ettevotlusope.weebly.com/>

Osterwalder, A, Pigneur, Y (2014) **Ärimudeli generatsioon**. Rahvusraamatukogu kirjastus

Äriseadustik <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122010019?leiaKehtiv>

Ettevõtjaportaal <http://www.rik.ee/et/ettevotjaportaal>

SEB Alustav ettevõtja <http://www.seb.ee/ariklient/alustav-ettevotja>

Eesti.ee <https://www.eesti.ee>

EAS <http://www.eas.ee/alustav/finantseerimise-kaasamine/stardikapital-finantseerimine-investeerimine/>

iPlanner <http://www.iplanner.net/business-financial/online/start.aspx?country=ee>

Mooduli õpjuhis ja hindamisülesanded

Ettevõtluskeskkond	1,2 EKAP
Õpiväljund	Hindamiskriteeriumid
1. mõistab äri võimalusi lähtudes iseenda eeldustest ja oskustest ning keskkonna toetavatest ja piiravatest teguritest	1.1. kirjeldab enda võimalusi tegutsemiseks ettevõtjana või ettevõtliku töötajana, lähtudes õpitava eriala ettevõtluskeskkonnast
	1.2. selgitab juhendi alusel ettevõtte toimimist olemasolevas ettevõtluskeskkonnas
	1.3. arutleb meeskonnas kavandatud äriidee teostatavuse üle

Hindamisülesanne 1.

Mina, minu eriala ja ettevõtlus 5 aasta pärast

Struktureeritud aruanne meeskonnatöona juhendi alusel

- Tutvuge ettevõtte, ettevõtlust, ettevõtjat, ettevõtlikkust, ettevõtluskeskkonda, kultuuridevaheliste erinevuste mõju ettevõttele käsitlevate õppematerjalidega.
- Tutvuge meeskonnatöö, mõistekaarti ja analüüsi meetoditega (PESTLE, SWOT).
- Koguge meeskonnaga informatsiooni ettevõtte toimimise ja ettevõtja töö sh rollide ja vastutuse kohta ning ettevõtjale vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute kohta. Koguge informatsiooni kas:
 - õppekäigult,
 - kohtumiselt ettevõtjaga,
 - ettevõtja intervjuerimisest,
 - töövarjuna ettevõttest,
 - lugudest (edulugudest ja ebaõnnestumistest) jne
- Analüüsige ettevõtte toimimist olemasolevas ettevõtluskeskkonnas, kasutades sobivat analüüsimeetodit (SWOT, PESTLE)
- Koostage meeskonnaga ühine mõistekaart: Minu eriala ja ettevõtlus 5 aasta pärast, kasutades sobivat digivahendit nt [Padlet](#); [VUE](#); [Flowchart](#) jne.
- Koostage meeskonnatöona aruanne teemal: „Mina, minu eriala ja ettevõtlus 5 aasta pärast“, mis sisaldab järgmisi osi:
 - Sissejuhatus (sh kirjeldus, kust ja kuidas informatsiooni kogusite)
 - Ettevõtja töö, tema rollid ja vastutus
 - Ettevõtja tööks vajalikud teadmised, oskused, hoiakud
 - Ettevõtte toimimine ettevõtluskeskkonnas
 - Minu eriala ja ettevõtlus 5 aasta pärast
 - Kokkuvõte
 - Kasutatud allikad
- Illustreerige aruanne fotoreportaažide, videoklippide ja muude meeskonna poolt vajalikuks peetud illustreerivate materjalidega.
- Aruande koostamiseks valige sobiv digivahend, nt. e-raamatu koostamise vahend [Cliptomize](#); [Mystorybook](#); [Themeefy](#); [Myebook](#); [Storybird](#); [Issuu](#) jne
- Vormistage aruanne lähtuvalt kirjalike õpilastööde vormistusnõuetest
- Koostage meeskonnatöö analüüs ja hinnang (vt lisa 1).
- Koostage individuaalne enesehinnang (vt lisa2).
- Esitage aruanne etteantud tähtajaks.

Lisa 1. Meeskonnatöö analüüs ja hinnang

Variant 1. Toetavad küsimused:

- Mis meil õnnestus?
- Mida oleks saanud teha paremini?
- Mida teeksime järgmisel korral kindlasti teisiti?
- Kuidas meie koostöö laabus?
- Mida õppisime?
- Veel mõtteid:

Variant 2. Meeskonna enesehinnang (võib kasutada ülesande täitmise esimese etapi järel):

- Tulime ülesandega toime ☺ ☹ ☹
- Meeskonnatöö oli loov ☺ ☹ ☹
- Meeskond oli analüüsivõimeline ☺ ☹ ☹
- Koostöö meeskonnas toimis ☺ ☹ ☹
- Kõik meeskonna liikmed andsid võrdse panuse ☺ ☹ ☹
- Meeskonna mõtteid.....

Lisa 2. Individuaalne enesehinnang

Koostage lühike eneseanalüüs, andke enesehinnang oma toimimise kohta meeskonnas.

Abistavad küsimused:

- Kuidas meeskonnatöö sujus, kas see oli plaanipärane ja vastas juhendile?
- Kas meeskonna eesmärgid saavutati?
- Kuidas jäin enda panustamisega ja tulemusega rahule?
- Mida õppisin?

Hindamismudel: Mina, minu eriala ja ettevõtlus 5 aasta pärast (struktureeritud aruanne, meeskonnatöö)

Hindamise aspekt	Lävend
1) Struktureeritud aruande sisu	Aruanne vastab juhisele: aruanne sisaldab nõutud osi, sisu vastab juhendile, analüüs on tehtud analüüsimeetodi abil
2) Aruande vormistus	Aruanne on vormistatud nõuetekohaselt (vastavalt kirjalike õpilastööde vormistamise juhendile)
3) Aruande esitamine tähtajaks	Aruanne on esitatud kokkulepitud tähtajaks
4) Meeskonnatöö toimimine	Tööjaotus tehtud, tööülesanded teostatud kokkulepitud tähtaegadeks, kõik meeskonnaliikmed on panustanud meeskonnatöösse
5) Enesehinnang	Antud juhisele vastav hinnang õppimisele ja meeskonnatööle

Hindamisülesanne 2.**Struktureeritud aruande esitus****Esitus meeskonnatööna**

1. Koostage rühmatööna aruande põhjal esitus (nt poster, slaidiesitus) kestvusega 5 minutit, järgides esitluste koostamise põhimõtteid
2. Käsitlege esitluses kõiki aruande osi.
3. Viige esitus läbi kogu meeskonnaga etteantud tähtajal.
4. Andke ühistööle hinnang.

Hindamismudel: Struktureeritud aruande esitus (meeskonnatöö)

Hindamise aspekt	Lävend
1) Esitluse sisu	Esitus sisaldab kõiki aruande osi
2) Esitluse vormistus	Esitluse koostamisel on järgitud valitud esitusviisi (nt poster, slaidiesitus) põhimõtteid
3) Esitluse tegemise tähtaeg	Esitus on tehtud kokkulepitud tähtajal
4) Esitluse viis, selgus, arusaadavus	Esitlemine on ülevaatlik, korrektne, selge ja arusaadav
5) Hinnang rühmatööle	Antud juhisele vastav hinnang rühmatööle

Hindamisülesanne 3.**Äriidee koostamine****Ajurünnak, meeskonnatöö juhendi alusel**

1. Tutvuge äriidee koostamise õppematerjaliga ja ajurünnaku meetodiga
2. Viige rühmatööna läbi ajurünnak äriidee leidmiseks.
3. Valige ajurünnaku tulemustele toetudes kokkuleppel üks äriidee ja kirjeldage see.
4. Koostage ideekaart: Ettevõtte äriidee. Ideekaarti koostamiseks valige sobiv idee- või mõistekaarti koostamise digivahend, nt [Mindmeister](#); [Cacao](#); [Coggle](#); [Spiderscribe](#); [Mindomo](#); [Text2MindMap](#) jne.
5. Arutlege rühmas kavandatud äriidee teostatavuse üle.
6. Sõnastage lühidalt arutelu tulemused.
7. Esitage äriidee ja selle teostatavuse põhjendus ettenähtud tähtajaks.
8. Esitlege rühmatöö tulemusi kõigi rühmaliikmete osavõtul kaasõppijatele.

Hindamismudel: Äriidee koostamine (ajurünnak, meeskonnatöö)

Hindamise aspekt	Lävend
1) Äriidee kirjeldus	Äriidees on kirjeldatud lähtuvalt äriidee põhiküsimustest (Kellele? Mida? Kuidas?)
2) Äriidee teostatavuse põhjendus	Äriidee teostatavus on üldiselt põhjendatud
3) Äriidee vormistus	Äriidee on vormistatud sobiva digivahendiga, vormistus on selge ja arusaadav
4) Esitamise tähtaeg	Töö on esitatud kokkulepitud tähtajaks
5) Esitluse viis, selgus, arusaadavus	Äriidee ja selle teostatavuse analüüs on esitletud selgelt ja arusaadavalt
6) Hinnang meeskonnatööle	Antud juhisele vastav hinnang meeskonnatööle

Õppevara:

- Randma, T., Raiend, E., Rohelaan, R. jt (2007) **Ettevõtluse alused**. SA Innove
<http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Ettevõtlusõpe/Ettevõtluse%20alused%20õpilasele.pdf>
- Sirkel, R., Uiboleht, K., Teder, J. jt (2008) **Ideest eduka ettevõtte**. SA Innove
<http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Ettevõtlusõpe/Ideest%20eduka%20ettevõtte.pdf>
- **Töötamise tulevikutrendid**
<http://oska.kutsekoda.ee/tootamise-tulevikutrendid/tootamise-tulevikutrendid-2016/>

Turg ja turundus	1,8 EKAP
Õpiväljund	Hindamiskriteeriumid
2. kavandab turundustegevused äriidees kirjeldatud tootele, tarbijale ja turutingimustele	2.1. kirjeldab meeskonnatöona sihtrühmi ja turgu lähtuvalt tootest
	2.2. kirjeldab meeskonnatöona valitud turundustegevusi lähtuvalt sihtrühmast, turust ja tootest

Hindamisülesanne 4.

Sihtrühmade kirjeldus ja turundustegevuste plaan üheks aastaks

1. Tutvuge nõudlust, pakkumist, turu tasakaalu ja konkurentsi käsitlevate õppematerjalidega
2. Tutvuge turundust, turunduseesmärke, turundusmeetmestikku ja turuanalüüsi käsitlevate õppematerjalidega.
3. Toote kirjelduse koostamine
 - 3.1 Kirjeldage oma valitud toodet või teenust ja tooge välja,
 - a. mis on teil uut ja erinevat teistest (konkurentidest), sh funktsioneerimises, tehnilistes näitajates (tootlikkus, vastupidavus, energiatarve, keskkonnasäästlikkus jms), materjalis, tootmistehnoloogias, välimuses (disainis), pakendis (tähelepanu äratav, kasutusmugavus, keskkonnasäästlikkus jne);
 - b. milline teenindus ja garantii tootega kaasneb;
 - c. kaubamärk, bränd, logo?
 - d. millistel infoallikatel teie väited põhinevad ja kuidas te saate nende õigsust kontrollida?
 - 3.2 Vormistage meeskonnatöö kas pabertahvile või digitaalselt kasutades mõistekaardi põhimõtet (<https://moistekaart.wordpress.com/lugemismaterjal/1-nadal/> näidis: <http://www.mindmappedia.com/> <https://bubbl.us/>)
4. Sihtrühmade kirjelduse koostamine
 - 4.1 Koostage sihtrühmade kirjeldus.
 - a. Kes teie sihtrühma moodustavad – eratarbijad või organisatsioonid?
 - b. Sihtrühma kirjelduse juures pöörake tähelepanu alljärgnevatele küsimustele:
 - c. Kui suur on sihtrühm?
 - d. Sihtrühma iseloomustus?
 - e. Milline on tarbijate ettekujutus ideaalsest tootest?
 - f. Tarbimisharjumused (intensiivsus, sagedus, juhuslikkus jne)?
 - g. Tarbijate kvaliteedi- ja hinnateadlikkus?
 - h. Tarbijate ostuhoiakud ja ostukäitumine?
 - i. Sihtrühma soovid ja ootused turul?
 - j. Milliseid teenuseid oodatakse enne ja milliseid pärast ostu sooritamist?
 - k. Kuidas hangib sihtgrupp informatsiooni konkreetse toote kohta?
 - l. Kui lojaalsed on kliendid? Millest see tuleneb?
 - m. Kuuluvus gruppis, mis võib mõjutada toodete valikut?
 - n. Lokaliseerimine – kus sooritatakse ostud?
 - o. Avaliku arvamuse kujundaja sihtgrupis?
 - p. Harjumused, huvid, hinnangud, soovid?
 - 4.2 Vormistage meeskonnatöö kasutades vabalt valitud meediumit.
5. Turu kirjeldus

- 5.1 Kirjeldage meeskonnatööna valitud tootele vastavat turgu.
- 5.2 Vormistage meeskonnatöö kasutades vabalt valitud meediumit.
- 6. Turundustegevuste plaani koostamine
 - 6.1 Koostage meeskonnatööna turundustegevuste plaan koos vajaliku eelarvega üheks aastaks võttes arvesse oma toodet, turgu ja sihtrühma.
 - 6.2 Vormistage meeskonnatöö kasutades vabalt valitud meediumit.
 - 6.3 Valmistage ette meeskonnatöö esitlus ja esitlege.

Hindamismudel: Sihtrühmade kirjeldus ja turundustegevuste plaan üheks aastaks

Hindamise aspekt	Lävend
1) Toote kirjeldus	Toodet on kirjeldatud arvestades erinevaid aspekte ning tootekirjeldus on visualiseeritud mõistekaarti kasutades
2) Sihtrühmade kirjeldus	Sihtrühmade kirjelduses on kirjeldatud kõiki komponente
3) Turu kirjeldus	Turg on kirjeldatud
4) Turundustegevuste plaan koos eelarvega	Turundustegevuste plaan koos vajaliku eelarvega on koostatud
5) Meeskonnatöö esitlus	Esitluses on väljatoodud kõige olulisem, esitlus on ühiselt ettevalmistatud, veebis jagatud ja toimunud

Õppevara:

- Jaansoo, A. (2012) **Turunduse alused. I: baasteooria, juhtumikirjelduste ja ülesannete kogu**. SA Innove <http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Õppe-%20ja%20juhendamaterjalid/Turundus%20I.pdf>
- Randma, T., Raiend, E., Rohelaan, R. jt (2007) **Ettevõtluse alused**. SA Innove <http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Ettevõtlusõpe/Ettevõtluse%20alused%20õpilasele.pdf>
- Sirkel, R., Uiboleht, K., Teder, J. jt (2008) **Ideest eduka ettevõtteeni**. SA Innove <http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Ettevõtlusõpe/Ideest%20eduka%20ettevõtteeni.pdf>
- Vodja, E., Zirnask, V., Suitsu, P. jt (2014) **Majandusõpik gümnaasiumile**. Junior Achivement Eesti SA

Finantsid	1,8 EKAP
Õpiväljund	Hindamiskriteeriumid
3. mõistab ettevõtte eelarvestamise, finantseerimise ja majandusarvestuse põhimõtteid lähtudes õigusaktidest ja heast tavast	3.1. koostab juhendi alusel meeskonnatöona ettevõtte investeeringute ja tegevuskulude eelarve ning müügiprognoosi
	3.2. selgitab meeskonnatöona ettevõtte finantseerimisvõimalusi
	3.3. selgitab juhendi alusel majandusarvestuse põhimõtteid lähtudes õigusaktides sätestatud nõuetest ja heast tavast

Hindamisülesanne 5.

Kompleksülesanne - investeeringute eelarve ja katteallikad, rahavood, müügiprognoos, kasumiplaan, bilansiprognos

5.1. (HK 3.1) Koostab juhendi alusel meeskonnatöona ettevõtte investeeringute ja tegevuskulude eelarve ning müügiprognoosi kasutades selleks erinevaid tabelarvutustarkvara programme ning äri- ja finantsplaneerimise rakendusi.

Tabelarvutustarkvara MS Excel <http://www.htg.tartu.ee/if/MsexcelS/>

Äri- ja finantsplaneerimise rakendus iplanner.net <http://www.iplanner.net/business-financial/online/start.aspx?country=ee>

1. Kavandage võimalikult detailne stardikapitali hulk kuludest, mis on vajalik oma äriidee teostamiseks.
2. Koostage püstitatud äriideest ja turuanalüüsist lähtuvalt tootele/teenusele investeeringute ja tegevuskulude eelarve.
3. Koostage äriideest lähtuvalt toote/teenuse omahinna ja müügihinna kalkulatsioon tooteühiku kohta.
4. Koostage müügiprognoos, mis sisaldab toote/teenuse hinda, müügi kogust ja müügitulu.
5. Koostage kasumiläve analüüs oma äriideele aastate lõikes kogu planeerimisperiodiks (üks kuni kolm aastat).
6. Koostage rahavoogude plaan, planeerides äriideega seonduvad ja väljaminekud (esimesel kuni kolmandal) tegevusaastal kuude lõikes nii, et rahajääk kõikide kuude lõpuks oleks positiivne.
7. Koostage bilansiprognos oma äriidee elluviimisel kujunenud finantsseisu fikseerimiseks (esimese kuni kolmanda) tegevusaasta lõpuks.

5.2. (HK 3.2) Selgitab meeskonnatöona ettevõtte finantseerimisvõimalusi.

1. Erinevaid allikaid kasutades koostage mõistekaart, millised on finantseerimisvõimalused oma äriidee elluviimiseks?
Mõistekaart <http://moistekaart.wordpress.com/lugemismaterjal/1-nadal/>
2. Tehke kokkuvõtte, milliseid rahastamisallikaid saaksite oma konkreetse äriidee elluviimiseks kasutada?

5.3. (HK 3.3) Selgitab juhendi alusel majandusarvestuse põhimõtteid lähtudes õigusaktides sätestatud nõuetest ja heast tavast.

1. Kirjeldage ettevõtte majandusarvestuse süsteemi olemust ja põhimõtteid koostatud ideekaardi põhjal.

2. Kaardistage oma äriidee elluviimisega seotud majandusnäitajad ja nende seoseid ettevõtte majandusarvestusega.
3. Koostage ideekaart oma äriidee elluviimiseks vajaliku majandusarvestuse terviksüsteemi loomise kohta.
4. Arvutage juhtumianalüüsi põhjal käibemaksu ja tööjõukulude maksud.
5. Koostage juhtumianalüüsi põhjal ajatelg ettevõtluse maksustamisega seotud tähtaegade kohta. Ajatelje koostamise programm <https://www.timetoast.com/>

Hindamismudel: Investeeringute eelarve ja katteallikad, rahavood, müügiprognoos, kasumiplaan, bilansiprognos (kompleksülesanne, meeskonnatöö)

Tööde teostamisel on kasutatud erinevaid tabelarvutustarkvara programme ning äri- ja finantsplaneerimise rakendusi

Hindamise aspekt	Lävend
5.1.	
1) Äriidee elluviimiseks vajalike ressursside nimekiri rahalises väljenduses.	Äriidee elluviimiseks vajalike ressursside nimekiri rahalises vääringus on koostatud.
2) Äriideest lähtuv toote/teenuse investeeringute ja tegevuskulude eelarve.	Äriideest lähtuv toote/teenuse investeeringute ja tegevuskulude eelarve on koostatud.
3) Äriideest lähtuv toote/teenuse omahinna ja müügihinna kalkulatsioon tooteühiku kohta.	Äriideest lähtuv toote/teenuse omahinna ja müügihinna kalkulatsioon tooteühiku kohta on koostatud.
4) Äriideest lähtuv müügiprognoos tootele/teenusele.	Müügiprognoos tootele/teenusele on koostatud.
5) Kasumiläve analüüs püstitatud äriideele.	Kasumiläve analüüs on koostatud aastate lõikes kogu planeerimisperiodiks (üks kuni kolm aastat).
6) Rahavoogude plaan äriideega seonduvate väljaminekute planeerimiseks.	Rahavoogude plaan on koostatud (esimesel kuni kolmandal) tegevusaastal kuude lõikes nii, et rahajääk kõikide kuude lõpuks oleks positiivne.
7) Bilansiprognos äriidee elluviimisel kujunenud finantsseisu fikseerimiseks.	Äriidee elluviimisel kujunenud finantsseisu fikseerimiseks (esimese kuni kolmanda) tegevusaasta lõpuks on koostatud bilansiprognos. Kasutatud on erinevaid tabelarvutustarkvara programme ning äri- ja finantsplaneerimise rakendusi.
5.2.	
1) Erinevad finantseerimise võimalused äriidee elluviimiseks.	Äriidee elluviimiseks on leitud piisav hulk finantseerimisallikaid.
2) Finantseerimisallikate valik püstitatud äriidee elluviimiseks.	Püstitatud äriidee elluviimiseks on optimaalsed finantseerimisallikad valitud.
5.3.	
1) Ettevõtte majandusarvestuse süsteemi olemus ja põhimõtete kirjeldamine.	Majandusarvestuse süsteemi olemus ja põhimõtted on kirjeldatud ideekaardi alusel.
2) Äriidee elluviimisega seotud majandusnäitajate kaardistamine ja ettevõtte majandusarvestusega seostamine.	Äriidee elluviimisega seotud majandusnäitajad on kaardistatud ja seostatud ettevõtte majandusarvestusega.
3) Majandusarvestuse terviksüsteemi loomine äriidee elluviimiseks.	Äriidee elluviimiseks on loodud majandusarvestuse terviksüsteem, mille näitlikustamiseks on kasutatud ideekaardi meetodit.
4) Käibemaksu ja tööjõukulude maksude arvutamine juhtumianalüüsi põhjal.	Tabelarvutustarkvara abil ja juhtumianalüüsi põhjal on arvestatud käibemaks ja tööjõumaksud.

5) Ajatelg ettevõtluse maksustamisega seotud tähtaegade kohta.	Juhtumianalüüsi põhjal on ettevõtte maksustamisega seotud tähtaegade kohta koostatud ajatelg, kasutatud veebipõhist ajatelje koostamise programmi.
--	--

Õppevara:

- Mägi, J. *Ettevõtluse ja äriplaani koostamise alused* (2011)
http://www.e-ope.ee/download/euni_repository/file/2168/Ettevõtlus_2011%20tekst.pdf
- Teder, J., Varendi, M. (2008) *Mis toimub ettevõttes? Ettevõtte hindamine ja arendamine*. HTM, SA Innove
- Suppi, K. (2013) *Ettevõtlusõpik- käsiraamat*. Atlex,
- Sirkel, R., Uiboleht, K., Teder, J. jt (2008) *Ideest eduka ettevõtte*. SA Innove
<http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Ettevõtlusõpe/Ideest%20eduka%20ettevõtte.pdf>
- *Eesti.ee* <https://www.eesti.ee>
- *EAS* <http://www.eas.ee/alustav/finantseerimise-kaasamine/stardikapital-finantseerimine-investeeringimine/>
- *iPlanner* <http://www.iplanner.net/business-financial/online/start.aspx?country=ee>

Ettevõtluse alustamine	1,2 EKAP
Õpiväljund	Hindamiskriteeriumid
4. kavandab ettevõtluse õpitavas valdkonnas lähtudes äriideest ja ettevõtluskeskkonnast	4.1. koostab ärimudeli meeskonnatöona lähtudes valitud strateegiast
	4.2. kirjeldab asutamisprotsessi vastavalt valitud ettevõtlusvormile
	4.3. hindab meeskonnatöona juhendamisel ettevõtte tasuvust lähtuvalt ärimudelilt

Hindamisülesanne 6.

Ärimudeli, ettevõtte asutamisprotsessi kirjeldamine ja tasuvusanalüüsi koostamine

Kompleksülesanne meeskonnatöona juhendi alusel

- Tutvuge ärimudeleid, ettevõtlusvorme, ettevõtte asutamist, ettevõtte tasuvust käsitleva õppematerjaliga.
- Tutvuge äriseadustiku kehtiva redaktsiooniga, ettevõtte asutamisega seotud infoga e-äriregistris, eesti.ee ja EAS veebilehtedel
- Koostage rühmatöona (varem koostatud äriidee põhjal) ärimudel, lähtudes Osterwalderi (või Lean Canvas) ärimudelilt.
 - Täpsustage sihtrühmad, kliendisuhted, müügikanalid, kirjeldage sihtrühmade profiil,
 - Täpsustage ettevõtte väärtuspakkumine
 - Täpsustage ettevõtte võtmeressursid, võtmeprotsessid ja toetav võrgustik
- Koostage ettevõtte asutamisprotsessi kirjeldus (*flow chart*) vastavalt väljatöötatud ärimudelile. Kasutage ülesande täitmisel Ettevõtjaportaali <http://www.rik.ee/et/ettevotjaportaal>
 - Valige ettevõtlusvorm, lähtudes Äriseadustikust
 - Valige (vajadusel) ärinimi ja kontrollige see
 - Valige EMTAKist põhitegevusala
 - Arutelge tegevuslubade ja litsentside vajaduse üle, lähtuvalt tegevusvaldkonda reguleerivast seadusandlusest
 - Arutlege võimalike toetusvõimaluste üle
 - Kirjeldage ettevõtte asutamistoiminguid:
 - Asutamislepingu ja põhikirja koostamine
 - Pangakonto avamine ja kapitali sissemakse
 - Äriühingu registreerimine
- Koostage ettevõtte tasuvusanalüüs, kasutades sobivat analüüsimeetodit.
- Esitage töö etteantud tähtajaks

Hindamismudel: Ärimudeli, ettevõtte asutamisprotsessi kirjeldamine ja tasuvusanalüüsi koostamine (kompleksülesanne, meeskonnatöö)

Hindamise aspekt	Lävend
1) Ärimudeli vastavus juhendile	Ärimudel vastab juhendile: sisaldab nõutud osi, sisu vastab juhendile
2) Ettevõtte asutamisprotsessi kirjelduse vastavus juhendile	Aruanne vastab juhendile: sisaldab nõutud osi, sisu vastab juhendile
3) Ettevõtte tasuvusanalüüs	Tasuvusanalüüs on tehtud, arvestades tulusid, kulusid, investeringuid ning finantseerimist, BEP (tasuvuslävi).
4) Töö vormistus	Töö on vormistatud nõuetekohaselt (vastavalt kirjalike õpilastööde vormistamise juhendile)

5) Töö esitamine tähtajaks	Töö on esitatud kokkulepitud tähtajaks
6) Meeskonnatöö toimimine	Tööjaotus tehtud, tööülesanded teostatud kokkulepitud tähtaegadeks, kõik meeskonnaliikmed on panustanud meeskonnatöösse
7) Enesehinnang	Antud juhisele vastav hinnang õppimisele ja meeskonnatöölle

Hindamisülesanne 7.

Ärimudeli ja ettevõtte tasuvusanalüüsi esitlus

Esitlus meeskonnatöona

1. Koostage meeskonnatöona ärimudeli ja ettevõtte tasuvusanalüüsi esitlus kestvusega 10-12 minutit, järgides esitluste koostamise põhimõtteid
2. Viige esitlus meeskonnaga ühiselt läbi etteantud tähtajal
3. Andke hinnang meeskonnatöölle

Hindamismudel: ärimudeli ja ettevõtte tasuvusanalüüsi esitlus (meeskonnatöö)

Hindamise aspekt	Lävend
1) Esitluse sisu	Esitlus sisaldab nõutud osi (ärimudel, ettevõtte tasuvusanalüüs)
2) Esitluse vormistus	Esitluse koostamisel on järgitud valitud esitlusviisi põhimõtteid
3) Esitluse tegemise tähtaeg	Esitlus on tehtud kokkulepitud tähtajal
4) Esitluse viis, selgus, arusaadavus	Esitlemine on korrektne, selge ja arusaadav
5) Hinnang meeskonnatöölle	Antud juhisele vastav hinnang meeskonnatöölle

Õppevara:

- Randma, T., Raiend, E., Rohelaan, R. jt (2007) **Ettevõtluse alused**. SA Innove <http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Ettevõtlusõpe/Ettevõtluse%20alused%20õpilasele.pdf>
- Sirkel, R., Uiboleht, K., Teder, J. jt (2008) **Ideest eduka ettevõtte**. SA Innove <http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Ettevõtlusõpe/Ideest%20eduka%20ettevõtte.pdf>
- Kärsna, O. (2009) **Pisiettevõtja käsiraamat**, Kirjastus Ilo
- Zeiger, P. (2013). **Vajalikke teadmisi ettevõtlusest**. E-õpik. TLÜ <http://ettevotlusope.weebly.com/>
- Osterwalder, A, Pigneur, Y (2014) **Ärimudeli generatsioon**. Rahvusraamatukogu kirjastus
- **Äriseadustik** <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122010019?leiaKehtiv>
- **Ettevõtjaportaali** <http://www.rik.ee/et/ettevotjaportaali>
- **SEB Alustav ettevõtja** <http://www.seb.ee/ariklient/alustav-ettevotja>

Ettevõtlusõppe baasmoodul

Neljanda taseme kutseõpe

6 EKAP

Eesmärk: õpetusega taotletakse, et õpilane on omandanud pädevuse (teadmised, oskused, hoiakud), mis võimaldab tal olla ettevõtlik töötaja ja luua iseendale töökoht

ÕV1.mõistab ärivõimalusi lähtudes iseenda eeldustest ja oskustest ning keskkonna toetavatest ja piiravatest teguritest

Teadmised ettevõtlusest, ettevõtte toimimisest ja ettevõtjana tegutsemisest;
Oskused hinnata enda võimalusi ja riske; analüüsi- ja planeerimis-oskus
Hoiakud: positiivne hoiak ettevõtluse suhtes, enesemotivatsioon, algatusvõime, kultuuri- ja keskkonnateadlikkus.

HK1.1.kirjeldab enda võimalusi tegutsemiseks ettevõtjana või ettevõtliku töötajana, lähtudes õpitava eriala ettevõtluskeskkonnast

HK1.2.selgitab juhendi alusel ettevõtte toimimist olemasolevas ettevõtluskeskkonnas

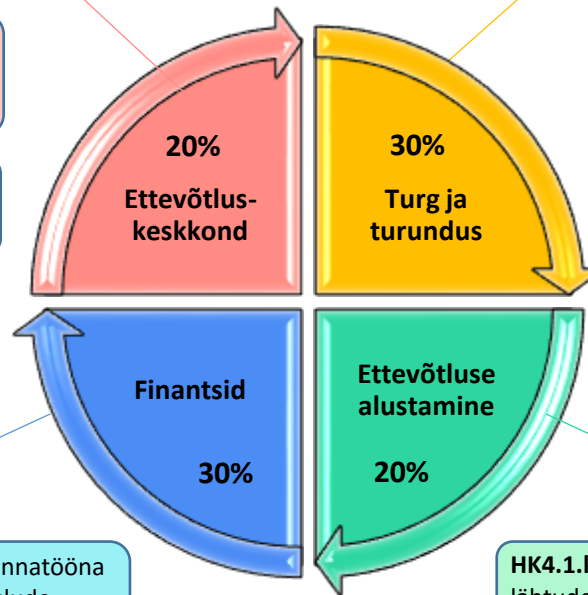
HK1.3.arutleb meeskonnas kavandatud äriidee teostatavuse üle

ÕV2.kavandab turundustegevused äriidees kirjeldatud tootele, tarbijale ja turutingimustele

HK2.1.kirjeldab meeskonnatööna sihtrühmi ja turgu lähtuvalt tootest

HK2.2.kirjeldab meeskonnatööna valitud turundustegevusi lähtuvalt sihtrühmast, turust ja tootest

Teadmised nõudlusest, pakkumisest ja turu tasakaalust; konkurentsist, turunduseesmärgid ja -tegevustest
Oskused toote, tarbija ja turu analüüsisist ja turundustegevuste valikust, analüüsi-, suhtlemis-, koostöö-, probleemilahendus- ja planeerimisoskus
Hoiakud: loovus, emotsioonide juhtimine, eetilisuus

ÕV3.mõistab ettevõtte eelarvestamise, finantseerimise ja majandusarvestuse põhimõtteid lähtudes õigusaktidest ja heast tavast

Teadmised majanduskeskkonnast, tulude ja kulude ringkäigust, ressursidest, ettevõtte kuludest ja tuludest, majandusarvestuse põhimõtetest, õigusaktidest
Oskused eelarvete koostamiseks.
Hoiakud: süsteem-mõtlemine, eetilisuus

HK3.1.koostab juhendi alusel meeskonnatööna ettevõtte investeeringute ja tegevuskulude eelarve ning müügipronoosi

HK3.2.selgitab meeskonnatööna ettevõtte finantseerimisvõimalusi

ÕV4.kavandab ettevõtluse õpitavas valdkonnas, lähtudes äriideest ja ettevõtluskeskkonnast

HK4.1.koostab ärimudeli meeskonnatööna lähtudes valitud strateegiast

HK4.2.kirjeldab asutamisprotsessi vastavalt valitud ettevõtlusvormile

HK4.3.hindab meeskonnatööna juhendamisel ettevõtte tasuvust lähtuvalt ärimudelist

Teadmised ettevõtluskeskkonnast, ettevõtlusvormidest ja ettevõtte asutamisest
Oskused ärimudeli koostamisest ja analüüsimisest, planeerimisoskus
Hoiakud: algatusvõime, enesemotivatsioon, arengusuumus, meisterlikkus, süsteemsus, suhtlemine, koostöö, eetilisuus

Edu Tegu | ETTEVÕTLUSÕPPE PROGRAMM

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Juhtpartnerid:

TARTU ÜLIKOO

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Partnerid:

TALLINNA
TEHNIKAÜLIKOO

TALLINNA ÜLIKOO

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences

EESTI
KUNSTIAKADEEMIA

EESTI
ETTEVÕTLUSKÕRGGKOO
MAINOR

Estonian
Business
School

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

JA Eesti[®]
A Member of JA Worldwide

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

RAHANDUSMINISTEERIUM

**EESTI KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA**
ESTONIAN CHAMBER OF
COMMERCE AND INDUSTRY

TÖÖANDJAD

teema / estonian service industry
association
teenusmajanduse koda